

ŽUVININKYSTĖS DEPARTAMENTAS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

2008 M. I PUSMEČIO ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS EKONOMINĖS IR SOCIALINĖS BŪKLĖS APŽVALGA

Žvejybos ir žuvų išteklių kontrolės stiprinimas. Siekiant stiprinti žvejybos kontrolę Baltijos jūroje 2007 m. buvo patikrinta 52 proc. menkių iškrovimų Klaipėdos uoste. Siekiama stiprinti žvejybos kontrolės materialinę – techninę bazę: 2007 metais žvejybą kontroliuojantys darbuotojai aprūpinti specialia apranga ir techninėmis priemonėmis, įsigyti du žvejybos kontrolės laivai „Tobis“ ir „Vakaris“.

Palydovinio ryšio stebėjimo sistemos pagalba vykdomas Lietuvos žvejybos laivų stebėjimas Baltijos jūroje, Atlanto ir Ramiajame vandenyuose, kontroliuojami Lietuvos laivai, žvejojantys tarptautinių žvejybos organizacijų reguliuojamose akvatorijoje bei užsienio valstybių išskirtinėse ekonominėse zonose. Vadovaujantis ES teisės aktais tvarkomas Lietuvos žvejybos laivų rejestras.

Pagal ES bendrosios žuvininkystės politikos nuostatas pirminio žuvininkystės produktų pardavimo metu vykdoma galutinė žuvų išteklių naudojimo apskaitos ir kontrolės pakopa leidžia geriau kontroliuoti žuvų išteklius. Iki 2008 m. liepos 1 d. Žuvininkystės departamente įregistruota 148 ir išregistruota 15 pirminių žuvininkystės produktų supirkėjų. Per šiuo metų I ketvirtį Žuvininkystės departamente įregistruoti 6 pirminiai supirkėjai, per balandžio - birželio mėnesius įregistruoti 7 nauji pirminių žuvininkystės produktų supirkėjai.

Atsižvelgus į ES patirtį išsaugant menkių išteklius ir stiprinant žuvininkystės produktų iškrovimo bei pirminio pardavimo ir supirkimo kontrolę, žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 27 d. įsakymais Nr. 3D-95 ir Nr. 3D-96 buvo patvirtintos žuvininkystės produktų iškrovimo bei pirminio pardavimo ir supirkimo vietos Klaipėdos uoste.

Šiais įsakymais nustatyta, kad Baltijos menkes Klaipėdos uoste nuo šiol galima iškrauti tik vienoje vietoje - mažųjų žvejybos laivų priplaukos krantinėje, o pirminį šių žuvų pardavimą ir supirkimą galima vykdyti tik pirminiame žuvininkystės produktų pardavimo aukcione. Taip siekiama sugriežtinti pavojingai mažėjančių menkių išteklių naudojimo kontrolę. Išskirtines teises reikalauti, kad pirminis žuvų produktų pardavimas vyktų aukcione, ES valstybėms narėms suteikia reglamentą (EEB) Nr. 2847/93, o 1996 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2406/1996 įpareigoja valstybes nares imtis priemonių žuvininkystės produktų kontrolei

užtikrinti. Nustatydamą vieną Baltijos menkių iškrovimo ir pirminio pardavimo bei supirkimo vietą Klaipėdos uoste, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija siekia, kad būtų patikrinta 100 proc. menkių iškrovimų Lietuvoje (menkės sudaro apie 60 proc. žuvų iškrovimo Klaipėdos uoste).

Laivyno valdymas. 2007 m. pabaigoje Lietuvos žvejojimo laivyną sudarė 290 laivų: 237 žvejoja Baltijos jūros priekrantėje, 37 - atviroje Baltijos jūroje, 16 - Atlanto ir Ramiajame vandenynuose. Pagal Bendrąją žuvininkystės politiką žvejojimo laivynas valdomas remiantis bendra taisykle, kad į laivyną įtraukti nauji pajėgumai, išreikšti bendrosios talpos GT (įvertintos pagal 1969 m. Tarptautinę laivų talpos įvertinimo (Londono) konvenciją) ir variklių galios vienetais, negali būti didesni už pašalintus. Pagal Europos Komisijos 2007 m. gruodžio 19 d. dokumentą KOM (2007) 828 (galutinis) Lietuvos Respublikos žvejojimo laivyno pajėgumų atskaitos lygiai 2004 05 01 buvo: laivų bendroji talpa GT – 76 727 t, o bendra variklių galia – 80 608 kW. Siekiant subalansuoti žvejojimo pajėgumus menkių išteklių Baltijos jūroje atžvilgiu 2005–2007 m. Lietuvos žvejojimo laivynas su viešąja pagalba sumažintas 2 749 GT ir 4 997 kW (1 173 GT bei 1 893 kW 2007 m.) bei įtrauktas laivas pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 1438/2003 6a straipsnio nuostatas, kuriomis remiantis Lietuvos žvejojimo laivyno atskaitos lygis (laivyno pajėgumų „lubos“) padidėjo 543 GT ir 1400 kW. Šių naujai susidariusių žvejojimo pajėgumų Lietuva negali viršyti. Laivyno valdymas kontroliuojamas Žvejojimo laivyno rejestro, kuris yra Europos Bendrijos žvejojimo laivyno registro sudedamoji dalis, pagalba. 2008 m. I pusmetį laivynas sumažėjo 1 Baltijoje bei 1 Atlante žvejojančiais laivais su teise atkurti žvejojimo pajėgumus. Vienas mažos apimties priekrantės žvejojimo laivas (6,07 GT ir 47,84 kW) buvo atiduotas į metalo laužą, panaudojant viešąją pagalbą.

Žuvininkystės departamentas turi išsamias integruotąsias žuvininkystės valdymo IT sistemas, kurias sudaro paprogramės, pvz.: laivyno rejestras, laivų stebėjimo sistema, žvejojimo licencijos, leidimai, iškrovimai, pardavimai, kvotos, sugavimų ataskaitos, pažeidimai ir kt. Tai stiprina žvejojimo laivyno administravimą.

Tolimajo plaukiojimo žvejojimas. Pagrindiniai tolimajo plaukiojimo žvejojimo rajonai – steigiamos Pietų Ramiojo vandenyno žvejojimo valdymo organizacijos vandenys, Mauritanijos Islamo Respublikos ir Maroko Karalystės išskirtinės ekonominės zonos, Žvejojimo šiaurės vakarų Atlante organizacijos (NAFO) ir Žvejojimo šiaurės rytų Atlante komisijos (NEAFC) akvatorijos bei Svalbardo žvejojimo rajonas (Norvegijos išskirtinės ekonominės zonos vandenys).

Mauritanijos Islamo Respublikos išskirtinėje ekonominėje zonoje pagal EB ir Mauritanijos žuvininkystės susitarimą iki 2008 m. rugpjūčio 1 d. Lietuvai buvo skirta 120 500 t pelaginių žuvų kvota. 2008 m. I pusmetį šioje zonoje sugauta 51463 t žuvų (daugiausiai stauridžių, afrikinių skumbrių ir sardinelių).

Maroko Karalystės išskirtinėje ekonominėje zonoje Lietuvai 2008 m. skirta 15 520 t pelaginių žuvų. Per I šių metų pusmetį Lietuvos laivai šioje zonoje sugavo 2 179 t žuvų (daugiausiai stauridžių, sardinelių ir afrikinių skumbrių).

2008 m. NAFO reguliuojamoje akvatorijoje Lietuvai skirtos 579 krevečių žvejybos dienos 3M kvadrato, 278 t krevečių 3L kvadrato, 2 234 t jūros ešerių 1F, 3K kvadratuose ir 2 parajonyje, 1571 t jūros ešerių 3 M kvadrato, 128 t kalmarų 2 ir 3 parajoniuose, 22,6 t juodųjų (Grenlandijos) paltusų 3 LMNO kvadratuose ir 119 t rajų 3 LNO kvadratuose. Per pirmąjį 2008 m. pusmetį NAFO rajone sugauta 1047 t įvairių žuvų, iš jų 645 t krevečių.

2008 m. NEAFC konvencinėje akvatorijoje Lietuvai skirta 91 t skumbrių, 6 t juodųjų (Grenlandijos) paltusų, 2 t giliavandenių ryklių, 1 t juodųjų kardžuvių, 96 t bukasnukių ilgauodegių, 1 t melsvųjų molvų. 2008 m. sausio – birželio mėnesiais NEAFC konvencinėje akvatorijoje Lietuvos laivai sugavo 8913 t žuvų

2008 m. Svalbardo žvejybos rajone Lietuvai skirta 647 krevečių žvejybos dienos. Per I pusmetį šiame rajone sugauta 426 t krevečių.

Steigiamos Pietų Ramiojo vandenyno žvejybos valdymo organizacijos vandenyse per šių metų I-ąjį pusmetį sugauta 13586 t žuvų (daugiausia stauridžių, beriksu).

Žvejyba Baltijos jūroje. Žvejybos kvotos priklauso nuo bendrų ES ir kitoms prie Baltijos jūros esančioms šalims leistinų sugauti Baltijos jūroje žuvų kiekių. Menkių, strimelių, Baltijos šprotų ir lašių sugavimai Baltijos jūroje griežtai limituojami. Saugant menkių išteklius, šių žuvų sugavimų kvotos Baltijos jūroje nuo 1999 metų kasmet mažinamos.

2008 metais Lietuvai skirtos šios žvejybos Baltijos jūroje kvotos: 2 631 t menkių, 4 456 t strimelių, 22 745 t Baltijos šprotų ir 5 646 vnt. lašių. Lyginant su 2007 m. Lietuvai skirtomis žvejybos kvotomis, 2008 m. menkių kvota sumažinta 290 t, strimelių kvota padidinta 582 t, Baltijos šprotų kvota liko nepakitusi, lašių kvota sumažinta 996 vnt.

Lietuvai skirtos žvejybos kvotos Baltijos jūroje

Žuvų rūšys	2007 m. kvota, t	2007 m. kvotos po apsigėtimų su kitomis šalimis	2008 m. kvota, t
Menkės	2 921	2 995	2 631
Strimelės	3 874	3 874	4 456
Baltijos šprotai	22 745	22 027	22 745
Lašišos	6 642	6 642	5 646

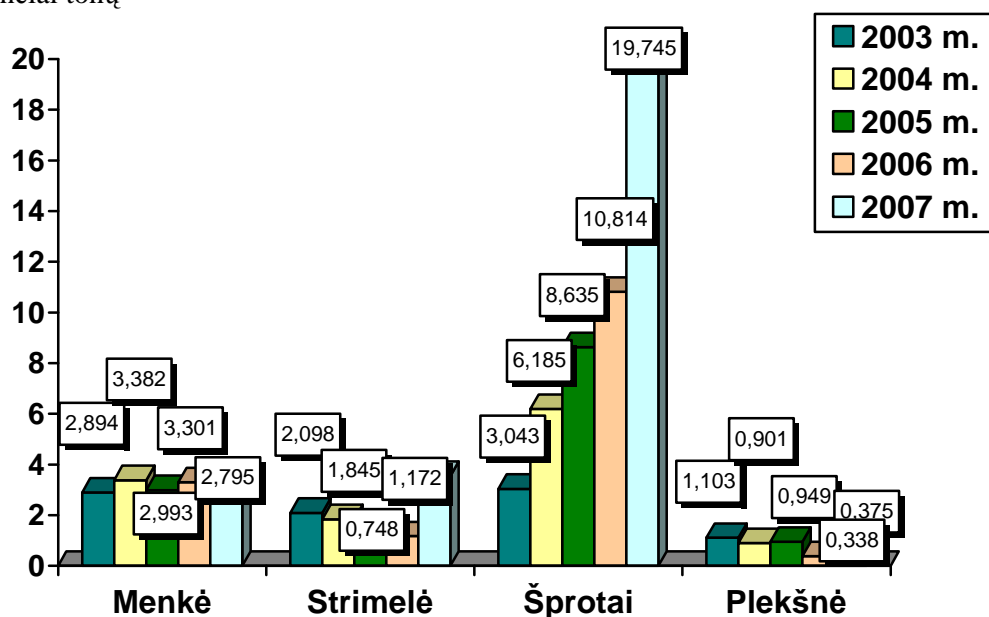
Pastaba: lašių kvotos nurodytos vienetais.

Per 2008 m. I pusmetį Lietuvos įmonės Baltijos jūroje (įskaitant priekrantės regioną) sugavo 18431,120 t įvairių rūšių žuvų. Pagrindinę žvejybos laimikio Baltijos jūroje dalį sudarė: 15213,063 t Baltijos šprotų, 916,383 t strimelių, 2008,771 t menkių, ir 185,204 t plekšnių.

2003-2007 m. Lietuvos žvejybos įmonių žuvų sugavimai Baltijos jūroje (t)

*Iš viso sugauta: 2007 m. – 26,432 tūkst. t
 2006 m. – 15,824 tūkst. t
 2005 m. – 13,547 tūkst. t
 2004 m. – 12,625 tūkst. t
 2003 m. – 9,411 tūkst. t*

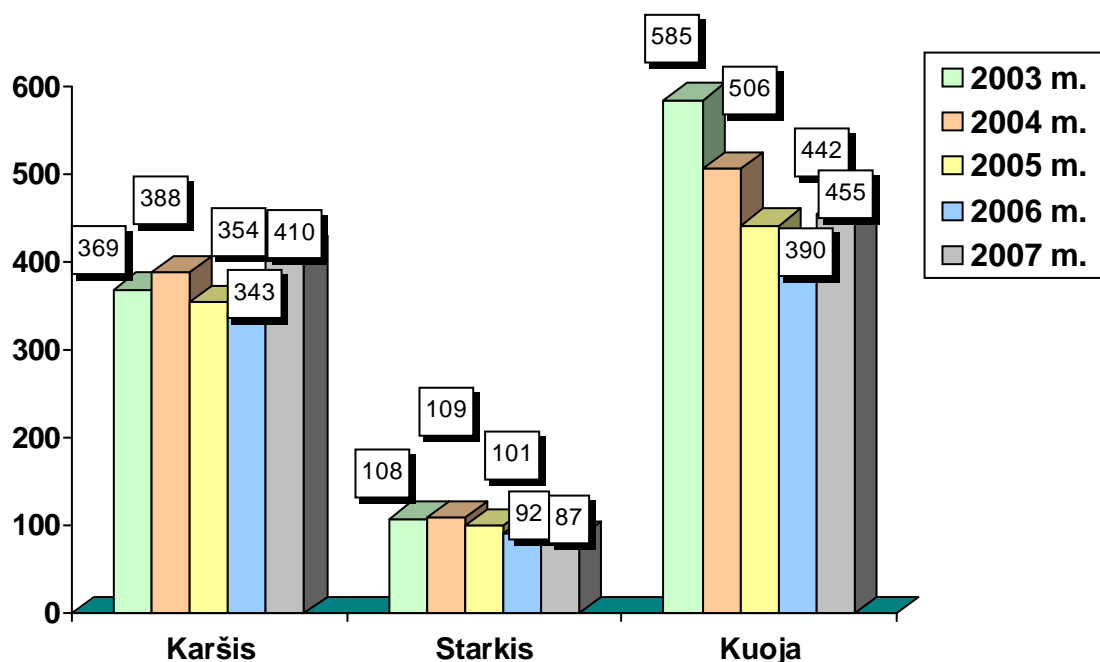
Tūkstančiai tonų

Vidaus vandenų žuvininkystė. Pagal Aplinkos ministerijos 2008 metams nustatytą žuvų sugavimo Kuršių mariose limitą leista sugauti 470 t karšių, 120 t starkių bei 300 t stintų. Iš viso Kuršių mariose per 2008 metų I pusmetį sugauta 348 t įvairių rūšių žuvų. Pagrindinę laimikio dalį sudarė kuojos (143,5 t), karšiai (62 t), stintos (36,3 t) ir žiobriai (26,8 t). Nemuno žemupyje sugauta 160,9 t žuvų, pagrindinę sugavimų dalį sudarė stintos (157,8 t). Kauno mariose 2008 m. leista sugauti 160 t žuvų, iš jų 15 t karšių. Iš viso Kauno mariose per 2008 metų I pusmetį sugauta 13,7 t įvairių rūšių žuvų. Pagrindinę laimikio dalį sudarė kuojos (9,4 t).

2003-2007 m. Lietuvos žvejybos įmonių žuvų sugavimai (t) Kuršių mariose

*Iš viso sugauta: 2007 m. – 1362 t
2006 m. – 1104 t
2005 m. – 1168 t
2004 m. – 1237 t
2003 m. – 1292 t*

Akvakultūra. Tvenkinių žuvų auginimo rezultatai labai priklauso nuo gamtinių sąlygų. 2007 m. gamtinės sąlygos buvo vidutiniškai palankios tvenkinių žuvų veisimui ir auginimui. Kad pasiekti gerus gamybinius rodiklius, naudojamos visos žuvų auginimo intensyvinimo priemonės: šėrimas, tvenkinių tręšimas ir kitos. 2007 m. tvenkinių žuvininkystės bendrovės realizavo 3378,0 t prekinį tvenkinių žuvų arba apie 51,8 proc. daugiau lyginant su 2006 m. (2225,2 t). Eksportas padidėjo 3 kartus. 2008 m. I pusemetyje realizuota 476 t prekinį tvenkinių žuvų. Į ganyklinius ir antrų metų auginimo tvenkinius suleista 5,3 mln. vnt. dvimečių karpių, kurių bendras svoris 1300 t ir 10,0 mln. vnt. karpių metinukų, kurių bendras svoris 266 t, taip pat kitų vertingų žuvų jauniklių. Į pirmų metų auginimo tvenkinius suleista 50,0 mln. vnt. karpių ir 10,0 mln. vnt. augalėdžių žuvų lervučių.

Žuvų perdirbimo pramonė. Dauguma žuvų perdirbimo įmonių žaliavas importuoja, o didžiąją dalį pagamintų žuvų produktų eksportuoja. 2008 m. Lietuvoje yra 42 žuvų perdirbimo įmonės, iš kurių 41 turi sertifikatus produkcijos tiekimui į Europos Sąjungą, 1 įmonė patvirtinta produkcijos tiekimui tik į Lietuvos rinką, 7 įmonės turi leidimus prekiauti savo pagaminta produkcija Nepriklausomų valstybių sandraugos (toliau-NVS) šalyse.

Pagal naujausius žuvų perdirbimo įmonių pagamintos produkcijos duomenis 2007 m. žuvų produktų pagaminta net 16,2 proc. daugiau nei 2006 m. Žuvų produktų vertė išaugo beveik 20 proc. Lyginant su 2006 m., 2007 m. džiovintų ir vytintų žuvų produktų gamyba padidėjo 58,7 proc., kulinariinių žuvų gaminių – 41,2 proc., rūkytų žuvų produktų – 35,4 proc., sūdytų ir marinuotų produktų - 29 proc., šaldytų žuvų produktų - 28 proc., o konservų – 25,8 proc.

Žuvų perdirbimo įmonių pagaminta produkcija

Produkto pavadinimas	Kiekis, t				
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Atšaldyti žuvų produktai	348	857,1	776,5	820,2	868,2
Sušaldyti žuvų produktai	9 214	14 071	13 958,9	13 729	19 004,9
Sūdyti ir marinuoti žuvų produktai	9 199	11 606	11 290,6	11 313	16 051
Rūkyti žuvų produktai	1 897	3 146	3 401,3	4 834,5	7 484,8
Džiovinti ir vytinti žuvų produktai	126	373	76,7	439	1 063,6
Kulinariiniai žuvų gaminiai	2 964	5 511	4 415,9	6 643	11 295,5
Aromatizuoti jūros produktai	19 962	20 545	25 206,0	25 596	20 572,1
Konservai	1 808	576	942,8	1 116,6	1 504,3
Kiti žuvų gaminiai	3 992,1	7 487	5 592,7	1 277,9	675,5
Kiekis iš viso, t	49 510,1	64 172,1	65 661,4	65 769,2	78519,9
Gaminių vertė iš viso, tūkst. Lt	-	364 006	401 397	405 324	505903,9

Šaltinis. Žuvininkystės departamento prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos duomenys.

Užsienio prekyba. Bendros žuvų bei jų produktų eksporto ir importo apimtys nuo 2004 metų iki 2008 m. augo (žr. lentelę žemiau). Lyginant 2005-2008 metų tuo pačiu laikotarpiu importuotų bei eksportuotų žuvų bei jų produktų kiekius, stebimas tolygus žuvų bei jų produktų eksporto bei importo augimas.

Lietuvos užsienio prekybos žuvimis bei jų produktais balansas 2004-2008 m. sausio-gegužės mėnesiais išlieka teigiamas.

2005, 2006 bei 2007 m. sausio-gegužės mėn. žuvų bei žuvų produktų importo, eksporto bei balanso duomenys

	2005 m. (I-V mėn.)		2006 m. (I-V mėn.)		2007 m. (I-V mėn.)		2008 m. (I-V mėn.)	
	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt
Importas	32,46	155,7	34,4	183,04	39	221,5	43,5	252,6
Eksportas	38,47	187,9	40,7	222,37	42,6	255,05	46,7	266,95
Balansas		+32,2		+39,33		+33,54		+14,35

Šaltinis. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto duomenys.

Europos Sąjungos parama. Tešiant Lietuvos 2004–2006 m. programinio bendrojo programavimo dokumento Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto žuvininkystės priemonių,

remiamų iš Žuvininkystės orientavimo finansinės priemonės ir valstybės biudžeto lėšų, įgyvendinimą, buvo vykdomi kvietimai teikti paraiškas dėl papildomos paramos skyrimo pagal 4.9 priemonės veiklos sritis „Gyvųjų vandens išteklių apsauga ir plėtra“ ir „Akvakultūra“ (pateiktos 4 paraiškos, prašoma 290,4 tūkst. Lt. paramos), taip pat buvo vykdomas kvietimas pagal 4.10 priemonės veiklos sritį „Kompensacijos žvejams, netekusiems darbo žvejybos laivuose dėl jų veiklos nutraukimo visam laikui“ (gautos 2 paraiškos, prašant 34 tūkst. Lt paramos).

Patvirtintos trejos Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programos įgyvendinimo taisyklės, tai:

- antrosios prioritetinės krypties „Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“ priemonės „Akvakultūra“ veiklos srities „Investicijos į akvakultūros įmones“,
 - antrosios prioritetinės krypties priemonės „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“,
 - trečiosios prioritetinės krypties „Bendro intereso priemonės“ priemonės „Kolektyviniai veiksmai“ veiklos srities „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų naujų rinkų plėtra ir skatinimo kampanijos“.

Pagal visas minėtas įgyvendinimo taisykles paraiškos priimamos nuo 2008 m. liepos 4 d. iki 2008 m. spalio 4 d.